

La plecarea Patriarhului Teoctist

de *Liviu Antonesei*

Eram la Tescani, la o reuniune scriitoricească despre șansele integrării literaturii române în cea universală, când mi-a parvenit vestea petrecerii dintre noi a Patriarhului Teoctist. O veste tristă, de bună seamă, cum este cea privind moartea oricărei ființe omenești. Pînă în acea după-amiază de luni, am fost mai degrabă un critic aspru și un adversar al acestuia, resproșîndu-i îndeosebi cedările din vremea regimului comunist, aderența din tinerețe la legionarism, opoziția la deconspirarea colaborării cu Securitatea a clerului, mai ales a ierarhilor bisericilor noastre, dar și obsesia, ce mi se părea megalomană după rînduielele ortodoxe mai molcome, a uriașei catedrale. Doar de două ori am avut în acești șaptesprezece ani cuvinte de laudă pentru faptele înaltului prelat – imediat după Revoluție, cînd s-a retras la mînăstire, în semn de căință pentru păcatele dinainte, dar de unde a revenit, chemat de ierarhii ce nu știau cum să gestioneze „tranziția” BOR, apoi, cînd a primit vizita Papei Ioan Paul al II-lea, prima vizită a unui pontif catolic în spațiul de religie și cultură ortodoxe, vizită ce avea să deschidă șansele unui dialog mai limpede între cele două mari confesiuni creștine și, cine știe?, poate să pună o piatră la temelia reunificării creștine, a depășirii efectelor Marii Schisme de acum o mie de ani. Am și semnalat atunci că, împreună, cei doi înalți ierarhi formau, pe deasupra mulțimilor de credincioși de ambele confesiuni adunate, o pereche de „bătrîni frumoși”, ce păreau să poarte, cu un firesc cumva nefiresc în zilele noastre, semnele credinței și ale înțelepciunii. Cam astea au fost laudele mele vreme de șaptesprezece ani, contrabalansate de cîteva zeci de articole critice, unele negreșit prea dure.

Acum, și nu doar pentru că „despre morți numai de bine”, cred că se cuvine o judecată mai cumpănită. Este vorba, totuși, despre Întîistătătorul bisericii noastre majoritare, instituția care a rămas cea mai credibilă pentru populație în toate sondajele de opinie post-revoluționare. De aceea, cred că pot fi adăugate faptelor bune amintite, deschiderea dialogului cu biserica soră greco-catolică, chiar dacă restituirea proprietăților confiscate și transferate de comuniști BOR a rămas în suspensie – dar această chestiune trebuia rezolvată de cine a provocat-o, deci de stat! –, încurajarea spiritului ecumenic și a unei apropieri mai ferme a bisericii de implicarea socială reală, de acțiunile umanitare, filantropice și culturale. Ar mai trebui amintită relativa înprospătare a ierarhiei BOR sub patriarhatul său și dezvoltarea învățămîntului teologic, cu toate inegalitățile sale, și a vieții mînăstirești, cu unele din excesele sale, sper temporare. Excese în ambele sensuri, de altfel – pe de o parte, crima de la Tanacu, pe de alta, sfințirea autoturismelor și chiar a locanților sau „cititul în Carte”, obiceiuri pe care, de altfel, a căutat să le tempereze. Boli ale creșterii, probabil, cel puțin așa sper!

La pasiv, aș mai aminti prea mare dependență a BOR față de politic, însoțită de o conduită deloc moderată în ce privește revendicările „averilor” acesteia – unele nici măcar nu au fost confiscate de comuniști, ci secularizate de Cuza!

Astăzi îl conducem pe Patriarhul Teoctist pe ultimul său drum. Vrednic a fost? După evaluările noastre românești și ortodoxe, poate prea îngăduitoare, dar totuși la dimensiune omenească, probabil că da. Oricum, cred că a fost cel mai echilibrat patriarh postbelic, avînd a se confrunța, la începuturile păstoriei sale, cu delirul final al regimului comunist, iar după aceea, cu frămîntările unei tranziții care nu puteau ocoli nici Biserica. Cînd mă uit acum la bătălia pentru succesiune, la ecourile sale în presă mai ales, încep să mă întreb dacă nu cumva, oricine ar fi succesorul, IPS Daniel, IPS Teofan ori IPS Anania, dacă se răzgîndește și candidează, mă întreb deci dacă nu cumva vom ajunge să-l regretăm pe cel abia plecat dintre noi! Dumnezeu să-l odihnească și să-i ierte ceea ce este de iertat!